

Instruktørens arbejde på dokumentar

DANSKE FILMINSTRUKTØRER

DANSKE DANISH FILM DIRECTORS INSTRUKTØRER

DANSKE FILMINSTRUKTØRER

Linnésgade 25, 2. sal

1361 København K

Tlf: 3333 0888

mail@filmdir.dk

www.filmdir.dk

Illustrator: Benjamin Agersted

Design: Sandra Odgaard

Redaktør: Karen Bernheim

Denne folder beskriver arbejde for initierende, konceptualiserende og udførende dokumentarinstruktører på dokumentarfilm eller -serier. Bemærk, at medvirkende-pleje foregår simultant gennem alle filmens processer og ofte flere år efter filmens/seriens premiere.

Arbejdsbeskrivelsen er forfattet af Danske Filminstruktørers 'Arbejdsgruppe for Dokumentar'. Den har desuden været i detaljeret høring hos en gruppe dokumentarinstruktører for at sikre, at teksten beskriver det reelle arbejde instruktørerne laver, når de instruerer dokumentar.

Baggrunden for folderen er et ønske om at synliggøre danske filminstruktørers arbejde, som led i at styrke vores arbejdsvilkår. Formålet med bedre arbejdsvilkår er, at danske dokumentarfilm kan forblive på det høje niveau, vi har nu, og at de kan blive endnu bedre i fremtiden og bevare den verdensomspændende anerkendelse, som dansk dokumentar i mange år har nydt.

01. Dokumentarinstruktøren	6
-Introduktion	
02. Tidlig udvikling/research	8
03. Udvikling	10
04. Præproduktion	13
05. Produktion	16
06. Postproduktion	18
07. Broadcast/lancering	21

01 Dokumentarinstruktøren

Dokumentarinstruktøren udvikler og iscenesætter dokumentarfilm som primær kunstnerisk leder. Instruktøren har det overordnede kunstneriske ansvar og relationelle ansvar med de medvirkende og skaffer adgang til miljøer. Instruktøren skaber, sammen med produceren, som har det overordnede økonomiske ansvar, den bedst mulige forudsætning for filmens finansiering.

Instruktøren er arbejdsleder gennem alle filmens faser og tilrettelægger og instruerer alle processer af filmens tilblivelse fra idé til filmens møde med omverdenen. Som dokumentarinstruktør varierer det, om du er et one-person-band på optagelse, og selv filmer og optager lyd, om du har en person med på kamera og lyd eller om du har et større hold. Det er instruktørens vision, der bærer samarbejdet med de andre kunstneriske ledere igennem hele processen. Instruktøren er ultimativt den, der tager ansvaret for den endelige film og står til rådighed, når filmen bæres ud til publikum og anmeldere.

Instruktøren har final cut.

02 Tidlig udvikling / research

I udviklingsfasen skabes den kerne som udgør filmens idé og identitet. Instruktøren udvikler overordnede, konceptuelle tanker om stil, metode og indhold – også kaldet visionen. Arbejdet fortsætter ofte helt frem indtil filmen har fundet sin endelige, premiereklare form.

I den tidlige udvikling afprøver instruktøren om der er hold i den idé instruktøren har udarbejdet eller har fået præsenteret, til at idéen kan udvikles til en hel film. Instruktøren finder og skaffer adgang til et sted eller til medvirkende, der som karakterer har noget på spil eller er interessante nok til at bære en film eller en serie. Instruktøren skaber udviklingsmateriale til at søge økonomisk støtte til projektet. Arbejdet planlægges og gennemføres ofte alene og ellers i samarbejde med filmens producer, som ud fra arbejdet lægger et budget til den senere udvikling med fokus på det, der er mest afgørende at afprøve, for at kunne søge støtte til produktion. Filmens producer er en af instruktørens tætteste samarbejdspartnere i filmens tilblivelses- og udkommeprocess.

Instruktørens arbejds- og ansvarsområder i tidlig udvikling/research

- Skaber, formulerer og researcher idéen til filmen/serien, så den kan udvikles og finansieres.
- Tilrettelægger og gennemfører castingproces og træffer beslutninger om cast i samspil med producer. En castingproces kan være open call, eller længere tids scouting.
- Sørger for tilladelser til at filme sted og medvirkende.
- Etablerer relation til den/de medvirkende - ofte ved længere tids samvær - og vedligeholde denne relation herfra og frem.
- Tager stillbilleder af den/de medvirkende og deres miljø, som bruges til projektbeskrivelsen.
- Filmer og klipper indledende research-optagelser.
- Beskriver og beslutter tidlige kreative udviklingsprocesser med henblik på at nå frem til et stadie, hvor filmen/serien kan præsenteres.
- Formulerer og skaber søgningsmateriale som synopsis/treatment, evt. i samarbejde med producer.

03 Udvikling

I den senere udviklingsfase er instruktøren ansvarlig for at styrke projektet i kunstnerisk og dramaturgisk henseende. Det er forskelligt om instruktøren skriver et egentligt manuskript med en manusforfatter som konsulent, eller arbejder videre på treatment, ved brug af sit indgående kendskab til emnet/hovedkarakteren. Instruktøren leder den visuelle og lydmæssige udvikling, og knytter stærkere tillidsbånd til de medvirkende. Filmens kreative hold forberedes på optagelser, og der kan i dette stadie være et udviklingssamarbejde med klipper og fotograf. Ellers filmer og klipper instruktøren selv scener/piloter, der kan bruges til at ansøge om støtte. Ofte bruges optagelser foretaget under udvikling som en væsentlig del af den endelige film. Typisk munder et udviklingsforløb ud i en form for 'projekt-bibel', der skal formidle de beslutninger, der er taget på overordnet niveau forskellige afdelinger/A-funktioner. Producer udarbejder et budget til filmens produktion eller til en ny udvikling, som så vidt muligt støtter instruktøren i rent praktisk at gennemføre visionen for filmen. Derfor skal producer og instruktør være i om ambitionen for filmen.

Instruktøren deltager desuden i udvikling af lancering af filmen i forhold til publikumsafklaring og publikumsinvolvering.

Instruktørens arbejds- og ansvarsområder

- Medvirkendepleje: Vedligeholder og udvikler relation til den/de medvirkende
- Instruerer, konceptualiserer, og til tider filmer, samt loader, transcoder, transkriberer, oversætter og klipper løbende uopsættelige scener i alle produktionens faser. Uopsættelige optagelser er ofte nødvendige før finansiering og indebærer stor risikovillighed fra instruktørens side, da man ikke ved om man opnår finansiering.
- Beslutter metode i forhold til samarbejde med medvirkende og hold, samt beskriver og leder alle kreative processer, til filmens færdiggørelse.
- Tilegner sig konkret og faktuel viden, der muliggør en forståelse af fortællingens tid, sted, situationer, periode (læser bøger/artikler, udpeger og mødes med kilder, ser film, indsamler visuelt og auditivt materiale etc.)
- Vælger kreativt hold (fotograf, production designer, klippere, tonemester, komponist, researcher, assistenter m.m.) i samarbejde med produceren og holder løbende møder med holdet.
- Kommunikerer væsentlige ændringer og konsekvensen af disse til produktion, hold og medvirkende, samt kontekstualiserer ændringerne, så fortællingens kerne bevares intakt, hvis muligt.
- Skriver synopsis, manus og/eller treatment, og filmsproglig vision, så intentionen i treatment, budgetramme og optagelse/iscenesættelse harmonerer med filmen/seriens vision. Formidler hver enkelt karakters motiv og vilje, hovedhistorie og subhistorier, og sætter disse i relation til fortællingens essens/kerne. Det gøres med lik på at nå frem til et stadie, hvor filmen/serien kan præsenteres, så den kan skabes og finansieres.
- Skaber, formulerer og beslutter pitch-materiale samt deltager i samarbejde med producer ved præsentationer af filmen/serien, som er nødvendige for finansiering. Fx DFI-møder, nationale og internationale pitchingforums, udviklingslabs, workshops og markeder

- Udfører tekniske prøver, der muliggør tilblivelsen.
- Læser og godkender budgetter og finansierungsplaner, stiller spørgsmål og giver feed-back/noter i forhold til vision.
- Instruktør og/eller producer scouter locations og skaffer tilladelser til at filme de nødvendige steder.
- Instruktør og/eller producer formulerer og indsamler løbende medvirkendekontrakter
- Afklarer behovet for inddragelse af særlige kompetencer til iscenesættelse af fx stunt, sfx, vfx, storyboarder.
- Afholder møder med fotograf, producer og VFX-supervisor og planlægger CGI arbejdet.
- Afholder idéudviklingsmøder med stillbillede-fotograf, posterdesigner, lanceringskonsulent og producer om filmens plakat og stills.
- Udvikler koncept for locations og byg af scenografi.
- Udvikler filmens visuelle stil i samarbejde med productiondesigner og fotograf.
- Udvikler storyboard sammen med storyboarder og fotograf.
- Sørger for behind the scenes mobil-skud og opdateringer til senere brug i PR.
- Håndterer de psykiske udfordringer, der kan opstå i forbindelse med det miljø eller de medvirkende man skaffer adgang til og opbygger et tillidsbånd til.

Præ- produktion

05

Præproduktion er kendetegnet ved, at filmen/serien er greenlightet og A-funktionerne samles; producer, instruktør, evt. konsulent, fotograf, klipper og tonemester, og forbereder de konkrete optagelser. Udviklingsfasens beslutninger omkring scener eller forløb og styles gennemgås og manuskript/treatment brydes ned til en produktionsplan. I centrum for arbejdet står instruktøren, der formidler og overleverer visionen og erfaringerne fra udviklingsfasen, og i samarbejde med A-funktionerne træffer afgørende beslutninger, der gør filmens visionære og metodiske regler helt klare, så alle ved hvad de skal gøre, også når virkeligheden afviger fra manus/treatment. I dette stadie møder de medvirkende måske for første gang de funktioner, som vil være med på optagelse udover instruktøren. Instruktøren etablerer en tillidsfuld relation mellem holdet og den/de medvirkende.

Instruktørens arbejds- og ansvarsområder

- Medvirkendepleje: vedligeholder og udvikler relation til den/de medvirkende, og etablerer et godt samarbejde mellem dem og holdet.
- Instruerer filmen/serien og er kunstnerisk ansvarlig for filmen/seriens koncept gennem præproduktionen frem til og med final mix og grade.

- Leder iscenesættelsen af optagelserne således, at den enkelte scene fastholder filmens/seriens koncept i overensstemmelse med visionen.
- Tilrettelægger og leder iscenesættelsen af treatment/manuskript i forholdet mellem rum, tid, lys, synsvinkel, bevægelse, dramatisk situation, medvirkende etc.
- Skriver treatment/manus og formidler ændringer til holdet.
- Formidler intentioner til A-funktioner og medvirkende.
- Godkender og tilretter optageplan sammen med producer.
- Forbereder filmens optagelser og visuelle strategi med fotografen, ved fx udarbejdelse af skudplaner.
- Gennemfører location research og udvælger locations.
- Justerer kontinuerligt og i takt med ændringer og uforudsete udfordringer i manuskript/budget/locations/produktionsplan etc. på en sådan måde, at fortællingens oprindelige vision og narrative iscenesættelse bevarer.
- Sørger for mobil-snaps behind the scenes og opdateringer til (senere) PR brug på fx sociale medier.

Produktion

04

I produktionen møder den indimellem abstrakte tilgang i udvikling og præproduktion en konkret virkelighed; det er i produktionen, at hovedoptagelserne eller de sidste optagelser finder sted på en dokumentarfilm. Det er instruktørens arbejde at tage beslutninger under optagelserne, så filmens vision og den enkelte scenes intention fremkaldes stærkest muligt. De valg, der er truffet tidligere følges og udfordres af den konkrete virkelighed. Instruktøren skal prioritere i krydsfeltet mellem produktionsplan og virkeligheden, som løbende ændrer historien, så scenens oprindelige intentioner fastholdes i sin kerne eller i nogle tilfælde må ændres helt, fordi vi har med virkelige menneskers liv at gøre. Instruktøren opdaterer derfor løbende manus/treatment. Instruktøren møder ofte mange ønsker fra hold og redaktører om, hvordan filmen udformes, og her er det vigtigt, at instruktøren både er i stand til at lytte og til at stå fast på sin vision uanset om man bliver upopulær. Instruktøren skal balancere etik over for sine medvirkende og emnet, navigere indenfor mediejura i forhold til locations, medvirkende og deres udtalelser samt egne instruktioner af medvirkende og løbende sikre den/de medvirkendes velbefindende mens instruktøren enten filmer selv eller motiverer holdet og minder dem om visionen. Desuden skal instruktøren sikre, at økonomisk pres, tidspres, medvirkende-bindinger, location-bindinger, ad hoc holdændringer, produktion-elle ønsker, sygdom og vejrudsigter i størst mulig grad undgår at forhindre eller forringe filmens fortællermæssige vision. Instruktøren skal kunne træffe rigtige beslutninger, løbende, konstant og akut.

Instruktørens arbejds- og ansvarsområder

- Medvirkendepleje: vedligeholder og udvikler relation til den/de medvirkende
- Forbereder og leder filmholdet samt de medvirkende på de daglige optagelser.
- Kontinuerlig justering af skudplaner med fotograf.
- Indsamler medvirkendeerklæringer og kommunikerer intention til evt. nye medvirkende.
- Instruktør eller fotograf henter og afleverer udstyr.
- Instruerer og informerer fixer (dvs. en lokal person, der skaffer adgang til nødvendige steder, personer, materiel) og lokale researchere.
- Instruerer og samarbejder med tolk, hvis optagelser foregår på fremmedsprog. Tolken skal instrueres i hvornår denne kan oversætte så optagelser fungerer, ligesom denne skal forstå, hvad der er væsentligt for historien.
- Gennemser daglige optagelser.
- Overfører og laver back up af materiale.
- Loader og laver oplæg til klippere (assemblies).
- Varetager jævnlig og nødvendig dialog med klipperne, om evt. justering i optagemetodikken, nødvendige tilføjelser til optagelser.
- Tager beslutninger om ændringer i optagelserne og dermed manus i samarbejde med de medvirkende og fotografen.
- Vurderer kontinuerligt manuskript-, location-, og budgetændringers konsekvens for optagelserne.
- Kommunikerer væsentlige ændringer og konsekvensen af disse til produktion, hold og medvirkende og kontekstualiserer ændringerne, så fortællingens kerne bevares intakt.
- Løbende tilretning af optageplan og dagsprogram i samarbejde med fotograf/producer/medvirkende.

- Er ansvarlig for, at alle afdelinger (medvirkende, fotograf, tonemester, kostumet, lyssætning, location, arrangement, visualitet, production-design, hår, make-up, farvevalg, stemning, lyd, tempo, genre m.m.) tilsammen løfter den enkelte scene så filmen/seriens koncept og tonalitet fremkaldes til højeste kvalitet.
- Sørger for mobil-snaps til løbende eller senere brug i PR.
- Afstemmer løbende etiske og moralske spørgsmål vedr. optagelser med advokat.
- Håndterer psykiske udfordringer eller traumer, som følge af over en lang periode fx at have filmet i hårde miljøer, have haft med grænseoverskridende eller sårbare medvirkende at gøre, være blevet truet eller sågar beskudt, være blevet overvåget eller chikaneret, imens man skal leve op til sit produktionelle ansvar.
- Tilrettelægger nedklip ved final klip i traditionel animation.
- Tilrettelægger klippeprocessen og leder klipperne i det daglige arbejde.

06 Post-produktion

I postproduktionen formes de indhentede optagelser til den endelige film. Postproduktionen består af klip, post synk, lyd-design & mix, musiklægning, colorgrading, VFX, medvirkende-pleje, transkribering og publikumsopbygning. Den første fase er klip, hvor instruktørens vision skal omsættes til færdigklippede scener og forløb. På samme måde som manuskriptet/treatment udfordres i produktionen, udfordres det optagede materiale af klippeprocessen nu. I nogle tilfælde laver instruktøren selv et klippet oplæg til klipperen, i andre tilfælde starter klipperen selv fra bunden og giver et bud udfra instruktørens noter eller løbende dialog. Herfra arbejder klipperen og instruktøren sammen mod et 1. gennemklip, som vises til producer, medvirkende og andre relevante. Det er vigtigt at instruktøren både kan lytte til inputs og tør stå fast på sin vision, hvis man bliver modsigelig overfor de mange ønsker andre har, kan man ende med et produkt. Der mangler retning. Et større note-maskineri begynder med de involverede. Det er instruktøren, der styrer eksekveringen af noter til klipperne. Samme proces gør sig gældende i de efterfølgende faser: musik, grade, lyd og final mix. Ofte sidder instruktøren med klipperummet gennem hele klippeprocessen, eller kombinerer det med at arbejde parallelt på materiale til klipperen, opsamlende optagelser, materiale til lancering, lanceringsstrategi, materiale til lyd og musik, samt grade. Ofte skal instruktøren på dette tidspunkt tage stilling til grafik-pakke og look (plakater mv).

Instruktørens arbejds- og ansvarsområder

- Vedligeholder og udvikler relation til den/de medvirkende.
- Kommunikerer væsentlige ændringer og konsekvensen af disse til produktion, hold og medvirkende, samt kontekstualiserer ændringerne, så fortællingens kerne bevares intakt.
- Tilrettelægger klippeprocessen og leder klipperne i det daglige arbejde.
- Vurderer resultatet af optagelserne i forhold filmens/seriens vision og det besluttede koncept.
- Foreslår eventuelle ændringer i fortællingen eller ekstra optagelser.
- Tilrettelægger og gennemfører eventuelle ekstra optagelser.
- Gennemarbejder 0. gennemklip frem til 1. gennemklip, sammen med klipper/ne.
- Klipper materiale til klipperne parallelt med deres klippeproces (tidslinjer der samler fx en subhistorie, poetiske sammensætninger, karaktertræk osv).
- Giver og formidler feedback og noter til gennemklip, i samarbejde med producer og broadcaster fra 1. gennemklip frem til final cut.
- Afstemmer løbende etiske og moralske spørgsmål vedr. optagelser med advokat.
- Forbereder, kontekstualiserer og introducerer visninger af gennemklip.
- Lukker klip i samarbejde med producer og klipper samt eventuelt medvirkende.
- Samarbejder med komponist om udarbejdelse af filmens/seriens score.
- Leder lydarbejdet i samarbejde med tonemesteren.

- Laver kontinuerlige lydgennemgange med tonemesteren. På én eller to lydgennemgange deltager producer og evt. klipper og noter udveksles i plenum, inden final mix.
- Instruerer post-synk med medvirkende.
- Instruerer eller indtaler selv voice over.
- Deltager i mix gennemgang, evt. sammen med producer og evt. klipper, og sidste lydnoter udveksles inden Final Mix lukkes.
- Deltager i grade med colorist og fotograf. Giver noter til fotograf og colorist til gradegennemgang.
- Final grade-gennemgang evt. sammen med producer og/eller hovedforfatter. Sidste grade-noter udveksles mellem deltager, inden Final Grade Luk.
- I det tilfælde, at der er tale om en VFX, CGI tung produktion leder instruktøren kommunikationen med VFX-supervisoren, og der aftales med postproduceren og produceren, i hvilket omfang der skal være godkendelser af det endelige resultat. Også her, som er god skik og brug, inviteres de involverede ind til den endelige visning, og sidste noter udveksles i ple-num.
- Samarbejde med CGI-artister og VFX gennemsyn i biograf.
- I tilfælde af omklip, ændringer i grade eller mix, efter final cut, genåbnes dette af instruktøren, i samarbejde med producer.
- Sørger for mobil-snaps til løbende eller efterfølgende brug i PR.
- Håndterer psykiske udfordringer eller traumer opstået i forbindelse med produktionen, som følge af det miljø man har filmet i, eller de medvirkende man har filmet med, mens man skal leve op til sit produktionelle ansvar.

Lanciering/ broadcast

07

Instruktøren deltager i tilrettelæggelsen af filmens positionering og lancering og sikrer, at der er forbindelse mellem filmens oprindelige vision og den kommercielle strategi. Afhængigt af den enkelte film, instruktøren og samarbejdet med produceren kan grundideerne til dette arbejde være initieret allerede i forbindelse med udviklingen og formuleringen af filmens vision og løbende justeret i takt med produktionens faser og beslutninger om filmens en-delige udtryk/form/indhold. Instruktøren er central som varemærke i filmens lancering.

Instruktørens arbejds- og ansvarsområder

- Medvirkendepleje: vedligeholder relation til den/de medvirkende og støtter de reaktioner filmen/tv-serien kan resultere i.
- Udarbejder i samarbejde med producer en vision om filmens møde med omverden.
- Udarbejder i samarbejde med producer idéer til filmens indholdsmæssige og grafiske kommunikation og præsentationsmateriale, distributions- og lanceringsstrategi i samarbejde med producer, distributør, salgsagent, lanceringskonsulent og publicist.
- Deltager i pitchforums, lanceringworkshops, labs, markeder m.m.

- Er filmens afsender udadtil og står til rådighed for pressen.
- Deltager i eventvisninger, forpremiere, festivaler og prisuddelinger.
- Er i løbende, nogle gange daglig, kontakt med producer, salgsagent, pr-person, publicister, hvis filmen turnerer. Bliver en film en succes, kan det betyde et år med konstant rejseaktivitet og medfølgende PR-aktivitet.
- Håndterer psykiske udfordringer eller traumer opstået i forbindelse med produktionen, som følge af det miljø man har filmet i eller de medvirkende man har filmet med, mens man skal leve op til sit produktionelle ansvar.

DANSKE
DANISH **FILM** DIRECTORS
INSTRUKTØRER